

Een ecologische beoordeling van het plan voor de bouw van een schapenstal met woning te Formerum Zuid, Terschelling

P.J.Zumkehr.

ZUMKEHR ECOLOGISCH ADVIESBUREAU
Midland – Terschelling
Maart 2017

Colofon.

Zumkehr, P.J., 2017. Een ecologische beoordeling van het plan voor de bouw van een schapenstal met woning te Formerum Zuid, Terschelling

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau, Midsland-Terschelling, Maart 2017.

Opdrachtgever.

Wietse van Deelen, Terschelling

Uitvoerder.

Zumkehr Ecologisch Adviesbureau.

P.J.Zumkehr, Oude Terpweg 3

8891 GE Terschelling-Midsland

tel. 0562-449196

mob. 06.50.816.092

e-mail: admin@pzumkehr.nl

© Zumkehr Ecologisch Adviesbureau

Overname van gegevens uit dit rapport is toegestaan met bronvermelding.

Een ecologische beoordeling van de plan voor de bouw van een schapenstal met woning te Formerum-Zuid, Terschelling.

1. Inleiding.

Wietse van Deelen is schapenhouder op Terschelling. Tot nu toe heeft hij voor het uitvoeren van zijn bedrijf gebruik kunnen maken van een stal in Formerum-Zuid. Omdat deze mogelijkheid binnenkort vervalt, heeft Van Deelen een plan opgesteld voor de bouw van een nieuwe schapenstal met woning op een door hem aangekocht aantal percelen in Formerum Zuid, oostelijk van het hierboven genoemde huidige onderkomen. De percelen hebben een agrarische bestemming en zijn onbebouwd. Voor het realiseren van het plan is het nodig de huidige bestemming van de percelen te wijzigen. Van Deelen heeft aan *Rho Adviseurs voor de Leefomgeving* gevraagd het plan verder te ontwikkelen en voor de percelen een nieuw bestemmingsplan op te stellen. Aan *De Nije Pleats* is over het project advies gevraagd. Dit advies vormt de basis van het planontwerp.

De provincie Fryslân is bevoegd gezag wat betreft de natuurbeschermingswetgeving die voor het gebied geldt. Om een oordeel over het plan te kunnen vormen, ter voorbereiding van de vergunningverlening, wordt een ecologische beoordeling van het plan verplicht gesteld. Van Deelen heeft om die reden aan *Zumkehr Ecologisch Adviesbureau* te Midland – Terschelling gevraagd een effectanalyse op te stellen, waarin de effecten van de uitvoering van het plan op de beschermde natuurwaarden wordt verduidelijkt. De resultaten van de effectanalyse worden hier gepresenteerd.

Het rapport kan gelden als een *voortoets* volgens het overwegingskader van Natura2000.

2. Het plangebied en het plan.

Het plangebied betreft een aantal aaneengesloten percelen in Formerum Zuid. De percelen liggen ten oosten van het Kooivinspad en ten noorden van het Zedjespad, twee onverharde paden in het gebied van Formerum Zuid. Het complex kan worden verdeeld in drie deelpercelen. De twee deelpercelen ten noorden van het Zedjespad, en direct grenzend eraan, zijn agrarische graslandpercelen, met een betrekkelijk intensief agrarisch gebruik. Een deel van het westelijke deelperceel is in gebruik voor de opslag van veevoer en landbouwvoertuigen. Het noordelijke deelperceel, grenzend aan het Kooivinspad, maakte tot voor kort deel uit van het gebied van de boerderij *De Sedsies*, gelegen ten oosten van het deelperceel. Dit oorspronkelijk agrarische deelperceel is door de eigenaren van *De Sedsies* ooit met enkele bomen beplant en is daarna verwaarloosd, waardoor het zich geleidelijk tot een loofhoutbosje ontwikkelde.

Het plan betreft de bouw van een schapenstal met woning. Bovendien wordt ruimte geschapen voor de bouw van een extra stal in de toekomst, en voor de opslag van veevoer. De locatie voor de bouw van de schapenstal is het zuidwestelijke deelperceel. De schapenstal en woning worden hier in oost-westelijke richting gebouwd, parallel aan het Zedjespad. De ruimte voor een eventuele extra stal ligt ten noorden van de geplande gebouwen op hetzelfde perceel. Het oostelijke deelperceel blijft onbebouwd, mede om het uitzicht vanuit *De Sedsies* op de open polder in stand te houden. Het deelperceel krijgt de functie van "huisweide".

De locatie voor de opslag van veevoer is gepland op het deelperceel met het loofhoutbosje. Het bosje wordt daarvoor grotendeels gekapt. Daarentegen blijft de buitenrand van het bosje aan de noord-, oost- en westzijde, in stand en wordt omgevormd tot een 10 meter brede boomsingel. Deze boomsingel wordt zuidwaarts doorgetrokken tot het Zedjespad, zodanig dat de nieuw te bouwen stal vanaf de westzijde landschappelijk wordt gecamoufleerd.

Voor de verbetering van de waterhuishouding van de nu erg vochtige percelen wordt op de erfscheiding tussen de huisweide en het erfgebied van *De Sedsies* een nieuwe, diepere sloot gegraven.

3. Informatiebronnen.

Voor het opstellen van dit rapport is gebruik gemaakt van beschikbare informatie met betrekking tot het voorkomen van beschermde natuurwaarden op Terschelling. Alleen gegevens van na 2000 zijn benut. Oudere gegevens worden als niet relevant beschouwd.

Een ecologische beoordeling van het plan voor de bouw van een schapenstal met woning te Formerum Zuid.

Wat betreft de vegetatiekundige gegevens is gebruik gemaakt van de vegetatiekartering van de Ecologen Groep te Groningen uit 2012 (*Ecologen Groep, 2013*). Voor het in kaart brengen van de habitattypen in de nabijheid van het plangebied is gebruik gemaakt van de habitattypenkaart van de Dienst Landelijk Gebied als onderdeel van het Beheerplan voor de Natura2000-gebieden van Terschelling (*DLG, 2015*). Vogelkundige gegevens zijn afkomstig van de in opdracht van Staatsbosbeheer uitgevoerde broedvogelinventarisatie (*SOVON, 2012*). Tevens is gebruik gemaakt van de gegevens van de inventarisatie van de natuurwaarden van de Terschellinger polder in 2014 (*Koopmans en Postma, 2014*), en van het in opdracht van DLG opgestelde rapport over de hoogwatervluchtplaatsen van Terschelling (*Wiersma en van Roomen, 2009*)

Het plangebied is in maart 2017 op de aanwezigheid van beschermde natuurwaarden geïnventariseerd.

4. Wettelijk kader.

4.1. Wet natuurbescherming (Wnb)

Per 1 januari 2017 is het oude wettelijke stelsel voor de natuurbescherming, zoals voorheen neergelegd in de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet vervangen door één wet: de Wet natuurbescherming (Wnb). De Wnb vormt het sluitstuk van de decentralisatie van het natuurbeleid van het Rijk naar de provincies, waarbij de bevoegdheden en verantwoordelijkheden op het gebied van het natuurbeleid en het landelijk gebied zo veel mogelijk worden overgedragen van het Rijk naar de provincies, overeenkomstig het 'decentraal-tenzij-beginsel'. Dit is in het verlengde van de bestuursafspraken 2011 – 2015 tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen en het daarop gebaseerde onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur van 20 september 2011, gesloten tussen Rijk en provincies. Het is de bedoeling dat de Wnb over een paar jaar op haar beurt zal opgaan in de Omgevingswet.

Op grond van de Wnb worden provinciale staten verplicht voor bepaalde onderwerpen regels op te stellen. Daarnaast hebben provinciale staten de mogelijkheid om op een aantal onderwerpen regels te stellen. Deze regels zijn opgenomen in de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017. Naast de bevoegdheden die provinciale staten hebben, hebben gedeputeerde staten van Fryslân ook haar bevoegdheden. Dit zijn onder andere bevoegdheden tot het opstellen van beleidsregels op grond van artikel 4:81, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht. De beleidsregels in het kader van de Wnb zijn opgenomen in deze beleidsregel: de Beleidsregel Wet natuurbescherming Fryslân 2017. De beleidsregel gaat in op de tegemoetkoming in faunaschade en de toedeling van ontwikkelingsruimte uit segment 2 in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof Fryslân.

4.1.1. Natura2000

De natuurgebieden in Nederland die deel uitmaken van het netwerk van Natura2000 ontleen hun bescherming aan op Europees niveau gemaakte afspraken. De gebiedsbeschermingswetgeving voor de Natura2000-gebieden maakte tot voor kort deel uit van de Natuurbeschermingswet 1998. Per 1 januari 2017 is deze wetgeving onveranderd in de nieuwe Wnb overgenomen. De Natura2000-gebieden gelden als Speciale Beschermingszones (SBZ's), die zijn aangewezen op grond van de Europese Habitatrichtlijn en/of de Vogelrichtlijn. De SBZ's die in het kader van de Habitatrichtlijn zijn vastgesteld worden ook wel Habitatrichtlijn-gebieden genoemd. Ze zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten (de zogenaamde 'kwalificerende waarden'), genoemd in respectievelijk bijlage I en bijlage II van de richtlijn. De SBZ's in het kader van de Vogelrichtlijn staan ook wel bekend als Vogelrichtlijngebieden. Ze zijn aangewezen ter bescherming van het leefgebied van bedreigde vogels en trekvogels. Als projecten en andere handelingen in of nabij een Natura2000 gebied plaatsvinden, moet onderzocht worden of deze significant negatieve effecten op de kwalificerende waarden van het gebied hebben. Als uit deze beoordeling blijkt dat het gebied wordt aangetast, of duidelijke twijfel bestaat over het uitblijven van die aantasting, kan het bevoegd gezag slechts vergunning verlenen voor de gevraagde activiteit als er geen alternatieven zijn, er een dwingende reden van groot openbaar belang met die activiteit is gemoeid en vóór de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd.

Als gevolg van de decentralisatie van rijkstaken naar de provincies is de provincie in de nieuwe Wnb bevoegd gezag voor vrijwel alle Natura2000-gebieden. Een uitzondering daarop zijn gebieden van grote omvang die deel uitmaken van meerdere provincies en waarvoor een samenhangend beleid is opgesteld. Het gaat dan onder meer om grote open wateren, zoals de Waddenzee en de Noordzee. Het Rijk is voor deze gebieden bevoegd gezag voor zover het de gedeelten betreft die kunnen worden beschouwd als open water. Wat betreft de toekenning van een Omgevingsvergunning voor de uitvoering van projecten die Natura2000-gerelateerd zijn, gelden de gemeenten als loket. De provincie heeft echter een beoordelende taak, en kan voor projecten waarbij significant negatieve effecten met zekerheid zijn uit te sluiten een "verklaring van geen bedenkingen" afgeven. Een dergelijk oordeel is echter pas mogelijk als de effecten van de uitvoering van projecten zijn geanalyseerd in een zogenaamde "voortoets". Indien uit een voortoets blijkt dat significant negatieve effecten niet met zekerheid uitgesloten zijn, dient een vergunning voor de Wnb te worden aangevraagd bij de provincie. Er dient dan een Passende beoordeling voor het project te worden opgesteld, waarin de aard van de significant negatieve effecten verder wordt uitgewerkt en wordt geanalyseerd of deze effecten door middel van mitigerende maatregelen of compensatie kunnen worden voorkomen.

De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) maakt deel uit van de Natura2000-regelgeving. De PAS is bedoeld om de negatieve effecten van stikstofdepositie uit de atmosfeer tegen te gaan. Voor projecten die

binnen of in de omgeving van Natura2000-gebieden worden uitgevoerd is het verplicht de uitstoot van stikstof te berekenen die tijdens de uitvoering van de werkzaamheden of structureel na voltooiing van het project ontstaan. De berekening kan worden gemaakt door middel van het digitaal toegankelijke programma Aerius. Voor de hoeveelheid uitstoot is een benedengrens vastgesteld, de grenswaarde. Indien voor een project een hoeveelheid uitstoot beneden deze grenswaarde, wordt deze beschouwd als niet schadelijk, en is het niet nodig voor de uitvoering of realisatie van het project met de PAS-regeling rekening te houden. In de PAS-regeling is ook een bovengrens aangegeven. Indien meer stikstof wordt geproduceerd dan deze bovengrens geldt dit als schadelijk en geldt voor het project een vergunningplicht. Voor projecten die een hoeveelheid uitstoot veroorzaken tussen beide grenzen in geldt dat de hoeveelheid uitstoot wordt meegenomen in een boekhouding. Er is een maximale hoeveelheid extra stikstofuitstoot mogelijk, waarvan ieder project dat meer stikstofuitstoot oplevert dan de grenswaarde een deel van gebruikt. Als na de uitvoering van een aantal projecten de beschikbare ruimte is opgebruikt, is geen ruimte meer beschikbaar en geldt extra uitstoot van nieuwe projecten als schadelijk en dus vergunningplichtig.

4.1.2. Soortbescherming in de Wnb

De nationale bescherming van soorten werd tot voor kort geregeld door de Flora- en faunawet. Deze is echter per 1 januari 2017 opgegaan in de nieuwe Wnb. Daarmee zijn ook enkele wijzigingen doorgevoerd. De belangrijkste wijziging betreft de verplaatsing van het bevoegd gezag van het Rijk naar de provincies. Een andere wijziging betreft de lijst van beschermde soorten. In de Flora- en faunawet was sprake van drie verschillende beschermingsregimes. Dit onderscheid is in de Wnb vervallen. Wel maakt de wet onderscheid in soorten die beschermd zijn op basis van internationale afspraken en soorten die alleen op nationaal niveau beschermd zijn (de nationale soorten). De bescherming van soorten van internationale betekenis komt overeen met die van de "strikt beschermde soorten", als onderdeel van de oude Flora- en faunawet. Wat deze strikt beschermde soorten betreft zijn er in de nieuwe wet geen veranderingen opgetreden.

Het onderscheid tussen "matig beschermde soorten" en "licht beschermde soorten" uit de Flora- en faunawet is in de Wnb komen te vervallen. In de Wnb geldt voor alle in Nederland voorkomende soorten de zorgplicht. Dit betekent dat bij de uitvoering van plannen of projecten verslechtering van de "staat van instandhouding" van de soorten niet is toegestaan. In de oude Flora- en faunawet was een lijst opgenomen van in Nederland algemene soorten met een "algemeen goede staat van instandhouding in Nederland". Voor dit lijstje gold vrijstelling van de wet als in de algemeen goede staat van instandhouding geen verandering zou optreden. Nu dit onderscheid is opgeheven geldt vanuit de Wnb nu ook voor deze soorten de zorgplicht. Vrijstelling wordt vanuit de Wnb niet meer gegeven. Echter met het verplaatsen van het bevoegd gezag naar de provincies is het verlenen van vrijstelling waar het algemene soorten betreft nu provinciaal beleid geworden. De provincies hebben daarom in aparte beleidsnotities vrijstellingslijsten opgenomen voor soorten waarvoor op provinciaal niveau vrijstelling mogelijk is. Deze vrijstellingslijsten kunnen per provincie verschillen. De lijst van de provincie Fryslân als bijlage 1 in de Beleidsregels Wet Natuurbescherming van de Provincie Fryslân 2017 bevat een aantal algemene soorten zoogdieren en amfibieën waarvoor vrijstelling mogelijk is. Daarnaast is een bijlage 2 opgenomen met enkele soorten waarvoor vrijstelling geldt ingeval van overlast. Ook zijn beleidsregels opgesteld over beheer van ganzenpopulaties en betreffende de steenmarter.

Bijlage 1. Vrijstellingslijst Provincie Fryslân. Beleidsregels Wet Natuurbescherming Fryslân 2017.

Zoogdieren	
Aardmuis	Microtus agrestis
Bosmuis	Apodemus sylvaticus
Dwergmuis	Micromys minutus
Bunzing	Mustela putorius
Dwergspitsmuis	Sorex minutus
Gewone bosspitsmuis	Sorex araneus
Egel	Erinaceus europaeus
Haas	Lepus europaeus
Hermelijn	Mustela erminea
Huisspitsmuis	Crocidura russula
Ondergrondse woelmuis	Pitymys subterraneus
Ree	Capreolus capreolus
Rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus
Tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus

Veldmuis	Microtus arvalis
Wezel	Mustela nivalis
Woelrat	Arvicola terrestris

Amfibieën	
Bruine kikker	Rana temporaria
Gewone pad	Bufo bufo
Kleine watersalamander	Triturus vulgaris
Meerkikker	Rana ridibunda.

Bijlage 2. Vrijstellingslijst Provincie Fryslân. Beleidsregels Wet Natuurbescherming Fryslân 2017.

Roek	Corvus frugilegus ssp frugilegus
Kokmeeuw	Larus ridibundus
Zilvermeeuw	Larus argentatus ssp argentatus
Woelrat	Arvicola terrestris
Aardmuis	Microtus agrestis
Dwergmuis	Micromys minutus
Veldmuis	Microtus arvalis

Voor alle andere soorten geldt in de Wnb een zogenaamde actieve beschermingsplicht gedefinieerd als zorgplicht, waarvoor de “staat van instandhouding” van de populaties centraal staat. Daarnaast geldt voor een aantal in de Wnb apart genoemde soorten een passieve beschermingsplicht. In deze beleidsregel worden de individuen van de opgenomen soorten beschermd tegen schadelijke activiteiten (plukken, het vangen van vlinders etc.). Ten opzichte van de oude Flora- en faunawet zijn veranderingen doorgevoerd, waardoor een groot aantal vaatplanten de beschermde status is kwijtgeraakt. Daarentegen zijn aan de lijst enkele soorten dagvlinders toegevoegd, waaraan voorheen geen beschermde status is toegekend.

4.2. Overige relevante wetgeving.

4.2.1. NNN: Natuur Netwerk Nederland (voorheen de Ecologische Hoofdstructuur).

Het Natuur Netwerk Nederland (voorheen EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van ‘redenen van groot openbaar belang’. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende (verzachtende) maatregelen* te treffen (*Ministerie van LNV 2003*).

In vrijwel geheel Friesland is inmiddels de feitelijke Provinciale Ecologische Hoofdstructuur vastgesteld (*Streekplan Fryslân 2006*). In het streekplan is verwoord dat een algemene zorgplicht bestaat voor de instandhouding van kwetsbare soorten. Ruimtelijke ingrepen in de EHS zijn niet toegestaan als deze de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten, tenzij er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van ‘redenen van groot openbaar belang’. Voor Vogelrichtlijngebieden of Natuurbeschermingswetgebieden – zoals hier het geval is – gelden aanvullende eisen. In het geval van een ingreep worden alle nodige mitigerende maatregelen getroffen. Bij Habitatrichtlijngebieden met prioritaire soorten en/of habitats, zijn onder ‘dwingende redenen van groot openbaar belang’ niet begrepen ‘redenen van sociale of economische aard’. Bij natuurcompensatie is een uitgangspunt dat geen netto-verlies optreedt aan waarden voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang van de EHS. Voor de Waddeneilanden geldt dat feitelijk alleen kwalitatieve (geen kwantitatieve compensatie) mogelijk is.

Verordening Romte Fryslân

Op 25 juni 2014 hebben Provinciale Staten de Verordening Romte Fryslân/werkwijze RO 2014 vastgesteld (Provincie Friesland, 2015). De provincie stelt hierin o.a. vast welke gebieden deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en hoe deze beschermd worden. Deze hoofdstructuur is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden. Dit netwerk vormt de basis voor het natuurbeleid. De EHS bestaat uit kerngebieden (grote aaneengesloten natuurgebieden met een hoge kwaliteit) natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones. Planologisch heeft de EHS een extra beschermde status. Sinds 2014 wordt de EHS Natuur Netwerk Nederland genoemd (NNN). Deze titel wordt in dit rapport verder gebruikt.

De bescherming van het NNN is vastgelegd in de Verordening Romte Fryslân (31 juli 2014 (Provincie Friesland, 2015)). Hierin is onder meer vastgelegd:

- Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden binnen het NNN dient een passende bestemming te hebben met gebruiksregels gericht op behoud, herstel of ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.
- Het plan maakt geen activiteiten en ontwikkelingen mogelijk die leiden tot significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gronden, of tot significante aantasting van de samenhang tussen gebieden die deel uitmaken van het NNN.
- Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden nabij het NNN kan nieuwe, niet-agrarische activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maken, mits die niet leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied.

Hiervan kan worden afgeweken wanneer sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieven voor de beoogde ontwikkeling zijn en schade door mitigerende maatregelen zoveel wordt beperkt als redelijkerwijs mogelijk is. Resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN in termen van areaal, kwaliteit en samenhang. Daarnaast kan een ruimtelijk plan onderling samenhangende activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maken die mede tot doel hebben de kwaliteit of kwantiteit van het NNN op gebiedsniveau te verbeteren, indien per saldo sprake is van verbetering van de natuurwaarden in en rond het gebied, waarbij de oppervlakte van het NNN gelijk blijft of toeneemt. In de plantoelichting dient daartoe een verantwoording opgenomen te worden over de aard, omvang, locaties en het tijdvak van realisatie van de verbetering van de natuurwaarden. Ook dient de wijze waarop tenuitvoerlegging van de daartoe benodigde maatregelen en ingrepen plaatsvindt feitelijk en planologisch gewaarborgd te worden.

Een ruimtelijk plan dat nieuwe activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maakt nabij het NNN, die leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden daarvan kan doorgang vinden mits er geen reële alternatieven voor de beoogde ontwikkeling zijn, schade door mitigerende maatregelen zoveel als redelijkerwijs mogelijk is wordt beperkt en resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden in termen van kwaliteit en samenhang van de ecologische hoofdstructuur.

4.2.2. Planologische Kernbeslissing Waddenzee II en III

De planologische kernbeslissing (PKB) Derde Nota Waddenzee (VROM 2001) bevat de hoofdlijnen van het rijksbeleid voor de Waddenzee (VROM 2001). De PKB is gebiedsgericht van karakter en integreert het ruimtelijk en ruimtelijk relevante rijksbeleid voor de Waddenzee. De grens van het PKB-gebied kan worden omschreven als het zeegebied van Den Helder tot de rijksgrens met Duitsland. Het PKB-gebied wordt aan de noordkant begrensd door onder meer de kwelders en platen van de Waddenzee kust van de eilanden.

De hoofddoelstelling voor de Waddenzee is de duurzame bescherming en ontwikkeling van de Waddenzee als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap. Om dit te bereiken is het beleid onder meer gericht op de duurzame bescherming en/of een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van de flora en de fauna en tevens op behoud van de landschappelijke kwaliteiten, met name rust, weidsheid, open horizon en natuurlijkheid. Nieuwe activiteiten dan wel uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten met een economische en/of recreatieve betekenis zijn mogelijk, mits zij passen binnen de hoofddoelstelling voor de Waddenzee.

Met betrekking tot het ontwikkelingsperspectief stelt de PKB onder meer:

De Waddenzee is primair een natuurgebied en een uniek open landschap. De natuurlijke dynamiek van de fysische processen in de Waddenzee, op de Waddeneilanden en in de Noordzeekustzone wordt zo min mogelijk beperkt, zodat zich nieuwe platen, geulen en jonge duin- en kustgebieden kunnen ontwikkelen. De rust, weidsheid en open horizon zijn gewaarborgd en worden hoog gewaardeerd. Zeezoogdieren, vissen en (trek)vogels zijn duurzaam verzekerd van voldoende voedsel en rust- en voortplantingsgebieden.

Het rijksbeleid ten aanzien van de recreatie op de Waddenzee is gericht op het beheersbaar maken en houden van het recreatief medegebruik en het ontwikkelen van duurzame vormen van recreatie, waarbij de natuurlijke draagkracht van het gebied uitgangspunt is. Voor het recreatief medegebruik geldt een zonering waarbij de voor verstoring gevoelige gebieden worden ontzien. Voorts wordt gesteld dat de flora en fauna van de Waddenzee zich meer ongestoord dienen te kunnen ontwikkelen. Zeehonden behoeven voldoende voedsel en rustplaatsen. Hetzelfde geldt voor de vogels die voldoende ongestoorde hoogwatervluchtplaatsen moeten kunnen vinden en op acceptabele vluchtafstand over voldoende voedsel moeten beschikken, wat zij aldaar ongestoord tot zich moeten kunnen nemen. Een meer ongestoorde ontwikkeling van de Waddenzee is alleen mogelijk wanneer het menselijk gebruik van het gebied hierop (meer) wordt afgestemd (bijvoorbeeld via zonering) of indien bepaald gebruik - op termijn – wordt afgebouwd. Richting het jaar 2030 zet het kabinet hierop in.

Nieuwe activiteiten en uitbreiding of wijziging van bestaande activiteiten in de Waddenzee dienen daarom aan de hoofddoelstelling te worden getoetst. Het afwegingskader dient ook te worden toegepast voor activiteiten buiten het PKB-gebied die de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee kunnen aantasten (externe werking). Het afwegingskader komt sterk overeen met dat van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Elementen hieruit zijn:

Nagegaan dient te worden of er sprake is van aantasting van *wezenlijke kenmerken* of waarden van de Waddenzee.

Er dient rekening te worden gehouden met eventuele *cumulatieve effecten* van verschillende activiteiten op de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee.

Toestemming voor een activiteit kan slechts worden gegeven nadat zekerheid is verkregen dat de activiteit de wezenlijke kenmerken of waarden van de Waddenzee niet zal aantasten. Het *voorzorgbeginsel* brengt met zich mee dat er bij twijfel wordt uitgegaan van aantasting van wezenlijke kenmerken of waarden en van de meest verstrekkende effecten voor de Waddenzee (*worst-case scenario*).

Voor een activiteit die leidt tot aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden en waarvoor geen reële alternatieven aanwezig zijn dient te worden nagegaan of er sprake is van *dwingende redenen van groot openbaar belang*.

Bij een activiteit die leidt tot een aantasting van de wezenlijke kenmerken of waarden dienen *mitigerende en compenserende maatregelen* getroffen te worden. Deze maatregelen dienen in onderlinge samenhang te worden gezien waarbij de eis geldt dat geen netto verlies aan wezenlijke kenmerken of waarden optreedt.

4.2.3. Verdere gebiedsbescherming

De verdere bescherming van natuurgebieden is in beginsel geregeld in bestemmingsplannen die voor alle gronden in Nederland zijn opgesteld wegens de Wet ruimtelijke ordening.

4.3. Welke natuurbeschermingswetgeving is van toepassing op het plangebied?

4.3.1. Natura2000 en Natura2000 gebieden.

Op Terschelling is sprake van drie Natura2000-gebieden die vallen onder de Wet Natuurbescherming, namelijk:

- Duinen Terschelling
- Noordzeekustzone
- Waddenzee.

Het plangebied ligt niet binnen de grenzen van een Natura2000-gebied.

Een ecologische beoordeling van het plan voor de bouw van een schapenstal met woning te Formerum Zuid.

Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* betreft het duingebied dat op 1200 meter ten noorden van het plangebied ligt. Het plangebied grenst niet direct aan het Natura2000-gebied, maar ligt op ruime afstand ervan.

Natura2000-gebied *Waddenzee* heeft betrekking op het gebied van de Waddenzee ten zuiden van de waddendijk. De grens met het Natura2000-gebied ligt op ongeveer 1300 meter ten zuiden van het plangebied. Het plangebied grenst derhalve niet aan dit Natura2000-gebied, maar ligt op ruime afstand ervan.

Het Natura2000-gebied *Noordzeekustzone* ligt op een afstand van meer dan 2 kilometer van het plangebied. Het betreft hier het Terschellinger Noordzeestrand en het aangrenzende zeegebied.

De uitvoering van het plan blijft beperkt tot de percelen. De afstand van het plangebied tot de Natura2000-gebieden is dermate groot, dat enig effect van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen ervan op basis van de grote afstand is uitgesloten. Zie voor een verdere uitwerking hoofdstuk 6.

4.3.2. Provinciale Ecologische Hoofdstructuur, thans NatuurNetwerk Nederland (NNN).

De begrenzingen die door de Provincie Friesland zijn vastgesteld in het kader van de Ecologische Hoofdstructuur komen op Terschelling grotendeels overeen met die van de Natura2000-gebieden. De Natura2000-gebieden maken deel uit van de EHS. Daarnaast zijn ook de agrarische gronden in de polder van Terschelling als beheersgebied deel van de EHS. Het plangebied maakt ten dele deel uit van de EHS. De twee zuidelijke perceeldelen parallel aan de Zedjesweg behoren tot het beheersgebied zijn deel van het netwerk. Het loofhoutbosje is beschouwd als deel van het bebouwde terrein van *De Sedesies*, en valt buiten de EHS. Voor de twee perceeldelen parallel aan de Zedjesweg is derhalve de wet- en regelgeving van de EHS van toepassing.

4.3.3. PKB-Waddenzee III.

De PKB-Waddenzee beschermt het Nederlandse waddengebied. Het plangebied ligt niet binnen de grenzen van het PKB-gebied en ook niet langs de rand. De PKB-Waddenzee is dan ook niet van toepassing.

4.3.4. Soortenbescherming in de Wet natuurbescherming.

De soortenbescherming die voorheen werd geregeld in de Flora- en faunawet maakt sinds 1 januari 2017 deel uit van de Wet natuurbescherming. De soorten, die beschermd zijn op basis van internationale verdragen, hebben in de nieuwe wet hun beschermde status behouden. Het gaat dan om de soorten die in de oude Flora- en faunawet een strikte bescherming genoten. Het onderscheid tussen de matig en licht beschermde soorten is in de nieuwe wet vervallen. Het bevoegd gezag met betrekking tot de soortenbescherming is de provincie Fryslân. Door de provincie Fryslân is in 2016 een lijst met soorten opgesteld waarvoor vrijstelling geldt, mits de uitvoering van het plan geen verandering teweegbrengt in de "algemeen goede staat van instandhouding in Nederland". De bouw van de schapenstal heeft een kleinschalig karakter, waardoor dergelijke veranderingen niet zullen optreden. Er mag dan ook in dit opzicht uitgegaan worden van vrijstelling. Voor de overige soorten geldt in het algemeen de *zorgplicht*. Uitvoering van de plannen is alleen mogelijk als er ten aanzien van de soorten gehoor wordt gegeven aan de *zorgplicht* en *zorgvuldig handelen*. In het kader van de zorgplicht is het van belang dat voor de voorkomende soorten geen verslechtering optreedt in de "staat van instandhouding" van deze soorten. Indien van een dergelijke verslechtering geen sprake is, zal strijdigheid met het aspect soortenbescherming van de Wet natuurbescherming zich niet voordoen.

4.4. De instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*.

De volgende instandhoudingsdoelen zijn voor Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geformuleerd (prioritaire typen en soorten zijn aangeduid met een *):

Habitattypen.

H1310	Eenjarige pioniervegetaties van slik- en zandgebieden met <i>Salicornia ssp</i> en andere zoutminnende soorten.
H1320	Slijkgrasvegetaties.
H1330	Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
H2110	Embryonale wandelende duinen.
H2120	Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> ("witte duinen").
H2130	* Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ("grijze duinen")
H2140	* Vastgelegde ontkalkte duinen met <i>Empetrum nigrum</i> .
H2150	Duinen met <i>Calluna vulgaris</i>
H2160	Duinen met <i>Hippophae rhamnoides</i>

H2170	Duinen met <i>Salix repens ssp argentea</i> (<i>Salicion arenariae</i>).
H2180	Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied.
H2190	Vochtige duinvalleien
H6230	* Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems van berggebieden (en van submontane gebieden in het binnenland van Europa).

Habitatrichtlijn-soorten.

H1831	Drijvende waterweegbree
H1903	Groenknolorchis

Vogelrichtlijn-soorten.

Blauwe kiekendief
Bontbekplevier
Bruine kiekendief
Dodaars
Dwergstern
Paapje
Rietzanger
Strandplevier
Tapuit
Velduil

4.5. Instandhoudingsdoelen Natura2000- gebied *Waddenzee*.

Natura2000-gebied Waddenzee is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen (prioritaire habitattypen aangeduid met een sterretje):

H1110A	Permanent overstroomde zandbanken (getijdengebied).
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)
H1320	Slijkgrasvelden
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)
H2110	Embryonale duinen
H2120	Witte duinen
H2130B	* Grijze duinen (kalkarm)
H2160	Duindoornstruwelen
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)

Het Natura2000-gebied is aangewezen voor de volgende habitatsoorten:

H1095	Zeeprik
H1099	Rivierprik
H1103	Fint
H1364	Grijze zeehond
H1365	Gewone zeehond

Broedvogelsoorten:

A034	Lepelaar
A063	Eider
A081	Bruine kiekendief
A082	Blauwe kiekendief
A132	Kluut
A137	Bontbekplevier
A138	Strandplevier
A183	Kleine mantelmeeuw
A191	Grote stern
A193	Visdief

A194	Noordse stern
A195	Dwergstern
A222	Velduil

Niet broedvogelsoorten:

A005	Fuut
A017	Aalscholver
A034	Lepelaar
A037	Kleine zwaan
A039	Toendrarietgans
A043	Grauwe gans
A045	Brandgans
A046	Rotgans
A048	Bergeend
A050	Smient
A051	Krakeend
A052	Wintertaling
A053	Wilde eend
A054	Pijlstaart
A056	Slobeend
A062	Toppereend
A063	Eider
A067	Brilduiker
A069	Middelste zaagbek
A070	Grote zaagbek
A103	Slechtvalk
A130	Scholekster
A132	Kluut
A137	Bontbekplevier
A140	Goudplevier
A141	Zilverplevier
A142	Kievit
A143	Kanoet
A144	Drieteenstrandloper
A147	Krombekstrandloper
A149	Bonte strandloper
A156	Grutto
A157	Rosse grutto
A160	Wulp
A161	Zwarte ruiter
A162	Tureluur
A164	Groenpootruiter
A169	Steenloper
A197	Zwarte stern

5. De natuurwaarden van het plangebied en de directe omgeving.

5.1. Vegetatie.

5.1.1. Graslandpercelen.

De graslandpercelen, parallel aan de Zedjesweg, zijn agrarische percelen met een door de jaren heen betrekkelijk intensief gebruik. De vegetatie is soortenarm, en wordt gedomineerd door Engels raaigras. Daarnaast komen enkele andere soorten algemene grassen en kruiden voor. Tijdens de vegetatiekundige inventarisatie van de Terschellinger polder in 2014 (Koopmans en Postma, 2014) hebben de graslandpercelen de code R1 gekregen, hetgeen in de voor het onderzoek opgestelde systematiek staat voor soortenarme Raaigras-weide. R staat daarin voor Engels raaigras, en 1 is de laagste schaal voor kruidenrijkdom. Als dominante soorten zijn genoemd Engels raaigras (*Lolium perenne*) en gewone paardenbloem (*Taraxacum officinale*). Daarnaast zijn tussen de 10 en 100 planten aangetroffen van ridderzuring (*Rumex obtusifolius*), een verruigingssoort, die vaak gerelateerd is aan intensieve beweiding door paarden. Er komen geen zeldzame, kwetsbare of beschermde plantensoorten voor. De graslanden zijn vlak en hebben geen natuurlijke hoogteverschillen. Er zijn geen groeiplaatsen vastgesteld van de in de Terschellinger polder veel voorkomende grote ratelaar (*Rhinanthus angustifolius*) of waterkruiskruid (*Jacobaea aquatica*).

5.1.2. Sloten en slootkanten.

De vegetatie van de sloten en greppels en de oevers ervan rondom de graslandpercelen bestaat uit grove oeverplanten van voedselrijke bodem. De sloten zijn niet jaarrond waterhoudend. Er komen geen zeldzame, kwetsbare of beschermde sloot- of oeverplanten voor. Groeiplaatsen van zwanenbloem (*Butomus umbellatus*), een in de Terschellinger poldersloten veel voorkomende soort, zijn niet vastgesteld.

5.1.3. Loofhoutbosje.

Het loofhoutbosje is ontstaan, na de aanplant van enkele bomen, door verwildering en verwaarlozing. De bomen zijn grotendeels spontaan gekiemd. Ze bereiken nu een maximale hoogte van hooguit 5 meter, maar zijn in het grootste deel van het bosje lang zo hoog niet. In vegetatiekundig opzicht betreft het een samenraapsel van diverse soorten inheemse loofhoutsoorten, waarbij zwarte els (*Alnus glutinosa*), zachte berk (*Betula pubescens*) en grauwe wilg (*Salix cinerea*) domineren. Daarnaast komen voor grauwe abeel (*Populus x canescens*), gewone vlier (*Sambucus nigra*), wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*), zomereik (*Quercus robur*) en enkele andere soorten. De loofhoutvegetatie is ontstaan op een iets verschaald en verzuurd grasland, waarvan de basis een witbol-vegetatie is. Gestreepte witbol (*Holcus lanatus*) is daarmee, met soorten als veldzuring (*Rumex acetosa*), reukgras (*Anthoxanthum odoratum*), Engels raaigras en kruipende boterbloem (*Ranunculus repens*) de basis van de kruidlaag. In die kruidlaag hebben zich door de jaren heen ook andere algemene kruiden en grassen kunnen vestigen, waaronder ruigtesoorten als grote brandnetel (*Urtica dioica*) en opvallend veel riet (*Phragmites australis*). Er komen geen zeldzame, kwetsbare of beschermde soorten voor.

5.1.4. Overige aspecten.

De graslanden aangrenzend aan het bouwperceel ten zuiden van het Zedjespad en oostelijk van het plangebied behoren tot de soortenarme raaigrasvegetaties, waarin geen zeldzame plantensoorten voorkomen.

5.2. Vogels

5.2.1. Graslandpercelen.

Er wordt door geen enkele soort op de graslandpercelen gebroed. De percelen worden door de ligging aangrenzend aan bebouwd terrein en het loofhoutbosje niet door vogels als foerageergebied gebruikt.

5.2.2. Loofhoutbosje.

Het loofhoutbosje wordt als broedgebied gebruikt door enkele soorten algemene en niet kwetsbare vogels. Het gaat daarbij om de volgende soorten.

- Wilde eend, 1 paar.
- Houtduif, 1 – 2 paar
- Turkse tortel, 0 – 1 paar
- Witte kwikstaart, 0 – 1 paar
- Heggemus, 1 paar
- Spotvogel, 1 paar

- Grasmus, 1 paar
- Braamsluiper, 1 paar
- Fitis, 1 – 2 paar
- Merel, 1 – 2 paar
- Koolmees, 1 paar
- Putter, 1 paar
- Kneu, 1 paar
- Ekster, 0 – 1 paar.

De inventarisatiegegevens zijn afkomstig van de inventarisatie van de broedvogels in de Terschellinger polder (*Koopmans en Postma, 2014*). Er is daarbij geen onderscheid gemaakt tussen de broedvogels van het loofhoutbosje zelf en van het aangrenzende erfgebied van *De Sedsies*. Na 2014 is ten westen van het loofhoutbosje en nieuwe boerderij gebouwd, waardoor het loofhoutbosje sterker door bebouwing is omsloten. Als gevolg daarvan is de aantrekkelijkheid van het bosje als broedgebied voor vogels minder geworden.

Het loofhoutbosje heeft geen bijzondere waarde voor trekvogels of overwinteraars.

5.2.3. Overige vogelkundige aspecten.

De Terschellinger polder is van grote waarde als broedgebied voor een aantal soorten weide- en watervogels. Het gaat voornamelijk om Kievit, grutto, tureluur, scholekster, kluut, visdief, kokmeeuw, gele kwikstaart, veldleeuwerik, graspieper, krakeend, wilde eend, kuifeend, slobbeend en zomertaling. De broedvogels mijden de agrarische graslanden die te dicht bij de bebouwde kom liggen. Op de agrarische graslanden grenzend aan bebouwd terrein wordt door de genoemde soorten niet gebroed. De bouw van een stal binnen het plangebied kan tot gevolg hebben dat de aangrenzende graslanden ongeschikt worden als broedgebied voor weidevogels. Daarbij moet worden opgemerkt dat de bebouwingsgrens ter plaatse al sterk zuidwaarts is verschoven met de bouw van de aan het plangebied grenzende boerderij in 2015. Door de schapenstal te bouwen aangrenzend aan de reeds bebouwde percelen blijft het effect op de broedgelegenheid van weidevogels in de omgeving gering.

De broedvogelbevolking van de Terschellinger polder is in 2014 in opdracht van De Vogelbescherming door SOVON geïnventariseerd (*Koopmans en Postma, 2014*). Daaruit blijkt dat het gedeelte van de polder aangrenzend aan de bouwlocatie, dat wil zeggen het gedeelte tussen de bouwlocatie en de zuidelijker gelegen Formerumer kooi, nauwelijks door weidevogels als broedgebied wordt gebruikt. In het gebied is in 2014 alleen een nest van de Kievit vastgesteld. Alle andere hier genoemde soorten ontbreken er.

De nesten van soorten die gelden als instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied Waddenzee, kluut, visdief en noordse stern, komen niet binnen een afstand van 1000 meter van het plangebied voor.

De graslanden aangrenzend aan het plangebied worden de laatste jaren betrekkelijk intensief begraaasd door diverse soorten ganzen in de winterperiode. Omdat in de graslanden korte grassoorten als roodzwengras en fioringras, die favoriet zijn bij de rotgans, vrijwel ontbreken, wordt het gebied aangrenzend aan de bouwlocatie weinig door rotgans begraaasd. Daarentegen zijn er soms grote groepen aanwezig van grauwe gans, brandgans en kolgans.

5.3. Reptielen, amfibieën, vissen.

Binnen een afstand van 250 meter van het plangebied komen geen populaties voor van reptielen of vissen. In het slotenstelsel rondom het plangebied komt als enige amfibie de bruine kikker voor. Er zijn geen populaties van de rugstreeppad.

5.4. Ongewervelden

Binnen een afstand van 250 meter van het plangebied komen geen populaties voor van kwetsbare of beschermde ongewervelden.

Er komen geen populaties voor van kommavlinder, duinparelmoervlinder, grote parelmoervlinder en zilveren maan, dagvlindersoorten die in de nieuwe Wet natuurbescherming per 1 januari 2017 een beschermde status hebben gekregen.

Een ecologische beoordeling van het plan voor de bouw van een schapenstal met woning te Formerum Zuid.

5.5. Zoogdieren.

5.5.1. *Voorkomende soorten.*

De in en in de omgeving van het plangebied voorkomende soorten zoogdieren zijn haas, egel, bosmuis, huismuis, bosspitsmuis, dwergspitsmuis, dwergmuis en rosse woelmuis, soorten die als algemeen en niet kwetsbaar gelden.

5.5.2. *Vleermuizen.*

In het plangebied en de omgeving komen geen populaties voor van soorten vleermuizen.

6. Effectanalyse. De effecten van de uitvoering van het plan op de beschermde natuurwaarden.

6.1. Natura2000.

6.1.1. Overwegingen.

In hoofdstuk 4.2. is al aangegeven dat het plangebied niet ligt binnen de grenen van een van de Natura2000-gebieden op Terschelling. De afstand van het plangebied tot Natura2000-gebied *Duinen Terschelling*, ten noorden van het plangebied, bedraagt ongeveer 1200 meter. De afstand van het plangebied tot Natura2000-gebied *Waddenzee*, ten zuiden van het plangebied, bedraagt ongeveer 1300 meter. De afstand tot Natura2000-gebied *Noordzeekustzone* bedraagt meer dan 2000 meter.

De plannen, de bouw van een nieuwe schapenstal in het plangebied, en de herinrichting van het loofhoutbosje tot opslagruimte voor veevoer, worden volledig uitgevoerd buiten de grenzen van Natura2000-gebied. Om de plannen te kunnen uitvoeren wordt gebruik gemaakt van de Terschellinger Hoofdweg, de verharde Westerboutenweg (ten oosten van het plangebied) en de beide zandpaden aangrenzend aan het plangebied, het Zedjespad en het Kooivinspad. Het is daarbij niet nodig de Natura2000-gebieden dichter dan de hierboven genoemde afstanden te benaderen.

De conclusie is dan ook dat er bij de uitvoering van het plan geen sprake is van externe werking naar de Natura2000-gebieden toe, zodat significant negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelen van de gebieden achterwege blijven. Evenmin zullen significant negatieve effecten ontstaan als gevolg van het gebruik van de gebouwen na voltooiing van het plan.

Van belang is ook het feit dat Van Deelen momenteel al beschikt over een grote kudde schapen, die echter nergens binnen het Natura2000-gebied grazen. Met de bouw van de stal wordt het aantal schapen niet uitgebreid. De stal dient alleen als tijdelijk onderdak voor de dieren in de lammerperiode. Ook zijn er geen plannen met de schapen Natura2000-gebied te gaan begrazen. Ook in deze opzichten is er geen sprake van negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de Natura2000-gebieden.

6.1.2. **Natura2000-gebied Duinen Terschelling, Habitatrichtlijn typen.**

De vegetatie van het duingebied 1200 meter noordelijk van het plangebied wordt beschouwd als behorend tot een aantal habitattypen. De afstand van het plangebied tot de duinterreinen met habitattypen is echter dermate groot, dat significant negatieve effecten van de uitvoering van het plan op de habitattypen op basis van de grote afstand is uitgesloten.

6.1.3. **Natura2000-gebied Duinen – Terschelling, Habitatrichtlijn soorten.**

De soorten die deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Duinen – Terschelling* zijn de Groenknolorchis (*Liparis loeselii*) en de Drijvende waterweegbree (*Luronium natans*). De Groenknolorchis komt op Terschelling voornamelijk voor op de Noordsvaarder. Daarnaast zijn er enkele kleine groeiplaatsen bekend van de Kroonpolders en de Boschplaat. Groeiplaatsen komen binnen een afstand van 5 kilometer van het plangebied niet voor. Een significant negatief effect van uitvoering van het plan op de Groenknolorchis is uitgesloten.

De enige groeiplaats van de Drijvende waterweegbree op Terschelling is bekend uit het Waterplak, een vochtige vallei in de duinen tussen Midsland aan Zee en West aan Zee, op vele kilometers afstand van het plangebied. De afstand tussen het plangebied en deze groeiplaats is dermate groot dat een effect van de uitvoering van het plan op de populatie van de Drijvende waterweegbree is uitgesloten.

Gesteld kan worden dat binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied geen soorten voorkomen die deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen van het Natura2000- gebied. Significant negatieve effecten op Habitatrichtlijn-soorten zijn uitgesloten.

6.1.4. Vogelrichtlijn-soorten

De volgende soorten van de Vogelrichtlijn maken deel uit van de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen – Terschelling*:

Broedvogels:

- Bruine kiekendief
- Blauwe kiekendief
- Porseleinhoen
- Rietzanger
- Tapuit
- Paapje
- Velduil
- Dodaars
- Dwergstern
- Bontbekplevier
- Strandplevier

Geen van de genoemde soorten broedt binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied. Een significant negatief effect van de uitvoering van het plan op de Vogelrichtlijn-soorten is uitgesloten.

6.1.5. De instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Duinen –Terschelling* en de Wet *Natuurbescherming*.

Een belangrijke vraag is of en in hoeverre de uitvoering van het plan leidt tot onaanvaardbare significant negatieve effecten op een van de instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Duinen Terschelling*. Indien dergelijke effecten optreden is de uitvoering van het plan in beginsel strijdig met de Wet Natuurbescherming, en is sprake van vergunningplicht. Ook kan worden overwogen of negatieve effecten kunnen worden voorkomen door het nemen van mitigerende maatregelen.

Mede met inachtneming van het bovenstaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

- Het plangebied maakt geen deel uit van Natura2000- gebied *Duinen – Terschelling*.
- Voor de uitvoering van het plan wordt het Natura2000-gebied niet dichter benaderd dan over een afstand van 1200 meter. Deze afstand is dermate groot dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied op basis van de grote afstand zijn uitgesloten.
- Er is geen sprake van significant negatieve effecten als gevolg van externe werking naar het Natura2000-gebied toe. Dit geldt zowel voor de bouwactiviteiten tijdens de uitvoering van het plan, als voor het gebruik van de gebouwen na voltooiing van de bouw.
- Er is geen sprake van significant negatieve effecten op de hierboven aangegeven Habitattypen.
- Habitatrictlijn-soorten en Vogelrichtlijn-soorten komen op korte afstand van het plangebied niet voor. Significant negatieve effecten voor deze soorten zijn uitgesloten.
- Er is geen sprake van significant negatieve effecten door cumulatie in relatie tot andere in de omgeving uit te voeren projecten.

Samengevat wordt hier de conclusie getrokken dat er geen significant negatieve effecten op de Habitattypen en soorten van de Habitatrictlijn of de soorten van de Vogelrichtlijn zullen optreden in het Natura2000-gebied in de omgeving van het plangebied als gevolg van de uitvoering van het plan. Dit geldt zowel voor de bouwactiviteiten als voor het gebruik van het nieuwe gebouw na voltooiing van de bouw. Omdat significant negatieve effecten zijn uitgesloten, geldt er betreffende Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geen vergunningplicht in relatie tot de Wet Natuurbescherming.

6.1.6. **Natura2000-gebied Waddenzee, Habitatrictlijn typen.**

De grens met Natura2000-gebied Waddenzee ligt langs de dijkteen van de waddendijk, op 1300 meter zuidelijk van het plangebied.

De slik- en zandplaten ten zuiden van de dijk worden gerekend tot habitattype:

- H1140A – Slik- en zandplaten, Waddenzee

Overige habitattypen komen binnen een afstand van 2 kilometer van het plangebied niet voor.

Effecten van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Waddenzee* moeten wat betreft de typen worden beoordeeld met betrekking tot mogelijk significant negatieve effecten op oppervlak en kwaliteit van de hier aangegeven habitattypen. De overige typen komen op een dermate grote afstand van het plangebied voor, dat een significant negatief effect op voorhand kan worden uitgesloten.

6.1.7. Natura2000-gebied Waddenzee, Habitatrichtlijn soorten.

De soorten die deel uitmaken van de instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Waddenzee* zijn *gewone zeehond*, *grijze zeehond* en enkele zeldzame vissoorten. Het plan heeft geen enkele relatie met soorten uit het zilte milieu van de Waddenzee, daar ze in het deel van de Waddenzee onder de dijk bij Formerum niet voorkomen. Een effect van de uitvoering van het plan op de populaties van deze soorten is uitgesloten.

6.1.8. Vogelrichtlijn.

De volgende broedvogelsoorten van de Vogelrichtlijn maken deel uit van de instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Waddenzee*:

A034	Lepelaar
A063	Eider
A081	Bruine kiekendief
A082	Blauwe kiekendief
A132	Kluut
A137	Bontbekplevier
A138	Strandplevier
A183	Kleine mantelmeeuw
A191	Grote stern
A193	Visdief
A194	Noordse stern
A195	Dwergstern
A222	Velduil

Binnen de grenzen van Natura2000-gebied *Waddenzee* onder de waddendijk bij Formerum wordt door geen enkele vogelsoort gebroed, daar geschikte broedgelegenheid er ontbreken. Wel wordt in de Terschellinger polder lokaal gebroed door kluut en visdief, en incidenteel door noordse stern. Deze soorten broeden ook aan de binnenzijde van de dijk bij Formerum op meer dan 1000 meter van het plangebied. Het broeden van de beide soorten in de polder is aan het waddengebied gerelateerd (foerageergebied). Geen van de overige soorten broedt binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied. Een negatief effect op deze overige broedvogels bij uitvoering van het plan is uitgesloten.

Een groot aantal soorten trekvogels van het waddengebied maakt deel uit van de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Waddenzee*. Van belang is dat de vogels beschermd zijn als zij tijdens hoog water op zogenaamde hoogwatervluchtplaatsen aanwezig zijn. Dergelijke hoogwatervluchtplaatsen bevinden zich in de Terschellinger polder langs de waddendijk op minimaal 1000 meter van het plangebied.

De Terschellinger polder is een belangrijk foerageer- en overwinteringsgebied voor ganzen, waaronder de rotgans.

6.1.9. De instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied Waddenzee en de Natuurbeschermingswet 1998.

Een belangrijke vraag is of en in hoeverre de uitvoering van het plan leidt tot onaanvaardbare significant negatieve effecten op een van de instandhoudingsdoelen van Natura2000- gebied *Waddenzee*. Indien dergelijke effecten optreden is de uitvoering van het plan in beginsel strijdig met de Wet Natuurbescherming, en is sprake van vergunningplicht. Ook kan worden overwogen of negatieve effecten kunnen worden voorkomen door het nemen van mitigerende maatregelen.

Mede met inachtneming van het bovenstaande kunnen de volgende conclusies worden getrokken.

- Het plangebied ligt op meer dan 1300 meter van de grens van Natura2000-gebied *Waddenzee*.

- De effecten van de uitvoering van het plan en van het gebruik van de gebouwen na de voltooiing van het plan blijven beperkt tot het plangebied zelf. Er is geen sprake van externe werking van het plan naar het Natura2000-gebied toe, met significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen als gevolg.
- Tijdens de bouw van de stal met woning wordt gebruik gemaakt van de Terschellinger Hoofdweg, en de van daaruit naar het plangebied lopende wegen en paden. De grens met Natura2000-gebied *Waddenzee* wordt niet dichterbij dan op een afstand van 1300 meter benaderd.
- De afstand van het plangebied tot terreinen met habitattypen H1140A- slik- en zandplaten, is dermate groot dat een significant negatief effect van de uitvoering van het plan op het habitattypen op voorhand is uitgesloten.
- Een significant negatief effect op de Habitatrichtlijn-soorten is uitgesloten daar ze binnen een afstand van 1 kilometer van het plangebied niet voorkomen.
- Een significant negatief effect op de Vogelrichtlijn-broedvogels en de Vogelrichtlijn- niet-broedvogels is uitgesloten daar geen sprake is van externe werking vanuit het plangebied naar de omgeving en de afstand van het plangebied tot de broedlocaties van visdief, noordse stern en kluut, en tot de hoogwatervluchtplaatsen meer dan 1000 meter bedraagt. Ook zal de uitvoering van het plan geen negatieve gevolgen hebben voor het foerageer- en overwinteringsgebied van ganzen. Mogelijk zullen de graslanden aangrenzend aan het plangebied als foerageergebied minder aantrekkelijk worden als foerageergebied dan nu het geval is. Voor de rotgans levert dit geen negatieve effecten op daar deze soort in de betreffende graslanden zelden foerageert. Voor de overige, weinig kwetsbare soorten, is het negatieve effect dermate gering dat geen sprake is van een blijvende verslechtering van de foeragemogelijkheden in de Terschellinger polder in het algemeen. Er is dan geen sprake van een significant negatief effect.
- Er is geen sprake van cumulatie van effecten in relatie tot andere in de omgeving uit te voeren projecten.

Samengevat wordt de conclusie getrokken dat er geen significant negatieve effecten op de Habitattypen en soorten van de Habitatrichtlijn of de soorten van de Vogelrichtlijn zullen optreden in het Natura2000-gebied en in de omgeving van het plangebied als gevolg van de uitvoering van het plan. Er geldt dus met betrekking tot Natura2000-gebied *Waddenzee* geen vergunningplicht in relatie tot de Wet Natuurbescherming.

6.1.10. *Natura2000-gebied Noordzeekustzone.*

De afstand van het plangebied tot de grens met Natura2000-gebied *Noordzeekustzone*, het Terschellinger Noordzeestrand en aangrenzend zeegebied, bedraagt meer dan 2 kilometer. Op basis van deze grote afstand zijn negatieve effecten van de uitvoering van het plan op de instandhoudingsdoelen van het Natura2000-gebied op voorhand uitgesloten. Er geldt dus met betrekking tot Natura2000-gebied *Noordzeekustzone* geen vergunningplicht in relatie tot de Wet Natuurbescherming.

6.1.11. *Passende beoordeling en vergunningplicht.*

Bovenstaand wordt met betrekking tot Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* geconcludeerd dat de uitvoering van het plan niet leidt tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen. Met betrekking tot Natura2000-gebied *Waddenzee* en Natura2000-gebied *Noordzeekustzone* geldt dezelfde conclusie. De voortoets toont daarmee aan dat geen sprake is van strijdigheid met de Wet Natuurbescherming. De aanvraag van een vergunning of het opstellen van een *passende beoordeling* is derhalve niet nodig.

6.1.12. *Programmatische Aanpak Stikstof.*

Duinvegetaties zijn gevoelig voor stikstof. Met name in vegetaties van de zogenaamde "grijze duinen" kan een te hoog stikstofgehalte in de bodem leiden tot vergrassing en struweelvorming, waardoor de natuurlijke samenstelling van de vegetatie verandert en de biodiversiteit sterk achteruitgaat. Een aanzienlijk deel van de hoeveelheid stikstof die jaarlijks in de duinen belandt, komt daar terecht via zogenaamde atmosferische depositie. In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof is voor de duinen van Terschelling een analyse gemaakt van de hoeveelheid stikstofdepositie en zijn mitigerende maatregelen opgesteld om de negatieve effecten ervan te kunnen beperken. De analyse maakt deel uit van het Beheerplan Natura2000 en is derhalve een onderdeel van de Natura2000-wetgeving. Het PAS-rapport concludeert dat door middel van mitigerende maatregelen de negatieve effecten van stikstof zodanig kunnen worden gecompenseerd dat enige uitbreiding van de stikstofdepositie mogelijk is. Het gaat hierbij om 8 mol/ha/jaar. Een consequentie hiervan is wel dat voor projecten moet worden aangegeven of sprake is van een toename van de stikstofuitstoot, dan wel in

welke mate. Indien het om geringe hoeveelheden gaat, minder dan de zogenaamde grenswaarde, geldt alleen een meldingsplicht. Bij grotere hoeveelheden mag de gestelde marge niet worden overschreden. De marge van 8 mol/ha/jaar geldt echter voor alle economische activiteiten met stikstofuitstoot gezamenlijk, en niet per project!

Het is van belang voor de realisatie van het plan een analyse te maken van de hoeveelheid stikstofemissie die door het plan in de uitvoeringsfase wordt geproduceerd. Dit kan worden uitgevoerd via het computerprogramma Aerius. De aanmelding van het project via Aerius is verplicht. Van Deelen heeft inmiddels een dergelijke Aerius-analyse uitgevoerd, en op basis daarvan is reeds een NB-wet-vergunning door de Provincie Fryslân afgegeven. Het is daarom in dit rapport niet nodig verder op deze problematiek in te gaan.

6.2. Soortenbescherming

De Wet Natuurbescherming beschermt een aantal soorten planten en dieren. Van belang is aan te geven of de uitvoering van het plan verslechtering van de "staat van instandhouding" van kwetsbare soorten tot gevolg kan hebben. Er geldt dan een zogenaamde *zorgplicht*. De provincie Fryslân heeft in 2016 een lijst gepubliceerd met algemene en niet kwetsbare soorten, waarvoor op voorhand vrijstelling geldt als de uitvoering van het plan geen verandering teweegbrengt in de "algemeen goede staat van instandhouding in Nederland". Het betreft een lijst met algemene soorten zoogdieren en enkele amfibieën. Daarnaast geldt het principe van *zorgvuldig handelen*. De wet is niet gebiedsgebonden en is overal in Nederland van toepassing, dus ook in en in de omgeving van het plangebied.

6.2.1. Strikt beschermde soorten.

Er komen binnen en in de directe omgeving van het plangebied geen strikt beschermde soorten voor.

- **Vleermuizen:** De gebouwen in de omgeving van het plangebied zijn niet in gebruik als kraamkolonie of als overwinteringsplek door vleermuizen.
- **Rugstreepad:** Binnen een afstand van 100 meter van het plangebied ontbreken populaties van de rugstreepad.

6.2.2. Overige soorten: Planten.

Binnen het plangebied komen geen beschermde soorten voor. Evenmin zijn soorten aangetroffen van de Rode Lijst. Er zijn slechts algemene en niet kwetsbare soorten aangetroffen.

6.2.3. Vogels.

Alle soorten broedvogels zijn beschermd door Wet Natuurbescherming. In § 5.2. is aangegeven welke soorten in en in de omgeving van het plangebied voorkomen. Binnen het plangebied wordt uitsluitend gebroed door enkele soorten vogels in het loofhoutbosje. Op de agrarische graslanden in de directe nabijheid van het plangebied wordt niet door weide- en watervogels gebroed. Het betreft hier agrarische graslanden direct grenzend aan de bebouwde kom die als broedgebied voor weide- en watervogels niet geschikt zijn. In het weidegebied tussen de bouwlocatie en de zuidelijker gelegen Formerumerkooi is tijdens recente inventarisaties alleen een nest van de Kievit aangetroffen. De afstand van de bouwlocatie tot de locatie van het nest bedraagt meer dan 100 meter.

Met betrekking tot het foerageren van ganzen, zie hierboven.

6.2.4. Jaarrond beschermde nesten.

In de Flora- en faunawet was een lijst met soorten opgenomen waarvan de nesten en de broedlocaties jaarrond, dus ook buiten het broedseizoen, beschermd zijn. Dit onderdeel is echter per 1 januari met het inwerking treden van de Wet Natuurbescherming komen te vervallen. Het plangebied is in maart 2017 desondanks geïnventariseerd op het voorkomen van dergelijke nesten. Vastgesteld is dat ze niet voorkomen.

6.2.5. Reptielen en amfibieën.

Binnen het plangebied is het voorkomen van een populatie van de bruine kikker in natte perioden mogelijk. De bruine kikker maakt deel uit van de Provinciale vrijstellingslijst.

6.2.6. Zoogdieren.

Alle soorten zoogdieren, behoudens de vleermuizen, in en in de omgeving van het plangebied maken deel uit de lijst met soorten waarvoor vrijstelling geldt, als de uitvoering van het plan geen verandering brengt in de algeheel goede staat van instandhouding van de populaties van de soorten in Nederland.

6.2.7. Ongewervelden.

Er komen in en in de omgeving van het plangebied geen soorten voor die beschermd zijn door de Wet Natuurbescherming. Evenmin komen populaties voor kwetsbare soorten.

6.2.8. Beoordeling strikt beschermde soorten.

Het plan heeft geen negatieve effecten heeft op de strikt beschermde soorten van de Wet Natuurbescherming, daar ze binnen het plangebied en in de omgeving niet voorkomen.

6.2.9. Overige soorten.

- Broedvogels. De verwijdering van het loofhoutbosje en de inrichting van het terrein voor de opslag van veevoer heeft tot gevolg dat het gebied minder geschikt wordt als broedgebied voor de genoemde vogelsoorten. Er komen in het bosje alleen algemene en niet kwetsbare soorten voor. Deze soorten kunnen in het gebied een broedlocatie blijven vinden als het perceel, zoals in het plan is opgenomen, wordt omringd door een 10 meter brede boomsingel. Van belang is dan wel de boomsingel zodanig te ontwikkelen, dat deze een voldoende dichte structuur heeft om voor de vogels als broedlocatie aantrekkelijk te zijn. Doordat de boomsingel zuidwaarts wordt uitgebreid naar het Zedjespad, wordt het verlies aan oppervlak broedgebied bij het inrichten van het loofhoutbosje tot voeropslag voldoende gecompenseerd. In dit opzicht wordt voldaan aan de zorgplicht.
- Broedende weidevogels ten zuiden van het plangebied. In het graslandgebied ten zuiden van de bouwlocatie wordt alleen door de Kievit gebroed. Het gaat dan om 1 broedsel op meer dan 100 meter afstand. De afstand is zodanig groot dat negatieve effecten van de bouw op de locatie op het broedgebied is uitgesloten. Er is geen sprake van verslechtering of een negatief effect.
- Planten. Beschermde plantensoorten komen niet voor. Er zijn geen kwetsbare soorten waarvoor in het kader van de zorgplicht aandacht nodig is.
- Zoogdieren. Voor alle soorten algemene zoogdieren geldt vrijstelling van de wet, daar de uitvoering van het plan geen verandering brengt in de algeheel goede staat van instandhouding van de soorten. Vrijstelling geldt derhalve voor alle zoogdieren in het plangebied.
- Reptielen vissen komen in het plangebied niet voor. Hetzelfde geldt voor ongewervelden.
- Bruine kikker. Voor de bruine kikker geldt vrijstelling, daar de uitvoering van het plan geen verandering brengt in de algeheel goede staat van instandhouding van de soort in Nederland.

6.2.9. Regelgeving.

- *Zorgplicht.* Met betrekking tot de vogels geldt vrijstelling van de Wet Natuurbescherming indien wordt voldaan aan de zorgplicht. Van belang daarbij is dat na uitvoering van het plan in het plangebied ruimte overblijft als broedgebied voor de broedvogels. Hierboven is aangegeven dat negatieve effecten op de populaties van alle soorten zijn uitgesloten. Voor broedvogels geldt dat verlies aan broedgebied in het loofhoutbosje voldoende wordt gecompenseerd door de aanleg van een brede boomwal rondom het perceel, die bovendien naar het zuiden wordt uitgebreid. Er wordt aan de zorgplicht voldaan. Het is niet nodig extra mitigerende maatregelen te formuleren.
- *Zorgvuldig handelen.* In het kader van zorgvuldig handelen is het niet toegestaan broedvogels in het broedseizoen te verstoren. Geadviseerd wordt de herinrichting van het loofhoutbosje buiten het broedseizoen van de vogels uit te voeren, dat wil zeggen tussen 15 augustus en 15 maart.
- *Externe werking.* De uitvoering van het plan heeft geen significant negatieve effecten op de populaties van kwetsbare soorten buiten het plangebied. Er is geen sprake van significant verlies aan voedselgebied voor ganzen in de Terschellinger polder.
- *Cumulatief effect.* Er wordt in de directe omgeving van het plangebied niet tegelijkertijd uitvoering gegeven aan andere plannen. Er is geen sprake van een cumulatief effect.

6.2.10. Vergunningplicht.

Omdat bij uitvoering van het plan een negatief effect op de populatie van de strikt beschermde soorten zal uitblijven- ze komen niet voor- is de aanvraag van een ontheffing van de wet niet nodig. Ook treden geen negatieve effecten op voor populaties van kwetsbare soorten en voor vogels. Er zal bij de uitvoering van het

plan geen sprake zijn van een overtreding van de wet. De aanvraag van een vergunning van de wet is niet nodig.

6.3. Ecologische Hoofdstructuur, thans NatuurNetwerk Nederland (NNN).

Het plangebied maakt ten dele deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Binnen de Ecologische Hoofdstructuur is het niet zonder meer toegestaan blijvende planologische ingrepen te plegen. Verlies aan oppervlak natuur dient te worden gecompenseerd. Ook kunnen mitigerende maatregelen nodig zijn om negatieve effecten voor de populaties te voorkomen. De Provincie Fryslân stelt daarnaast dat het plan geen activiteiten en ontwikkelingen mogelijk mag maken die leiden tot significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gronden, of tot significante aantasting van de samenhang tussen gebieden die deel uitmaken van het NNN.

In het plangebied is het volgende aan de hand:

- Het loofhoutbosje maakt geen deel uit van het netwerk
- Het zuidwestelijke graslandperceel, waarop gebouwd gaat worden maakt deel uit van de EHS.
- Het zuidoostelijke graslandperceel maakt deel uit van de EHS. Dit perceel wordt niet bebouwd, maar blijft in gebruik als huisweide. Daar op het perceel geen kwetsbare soorten voorkomen is geen sprake van negatieve effecten op de huidige natuurwaarden. Er is hier geen sprake van strijdigheid met de EHS.

De bouw van de stal met woonruimte heeft tot gevolg dat er sprake is van significante vermindering van oppervlak EHS-grond. Dit geldt echter alleen voor het zuidwestelijke perceel. Het verlies aan oppervlak dient op een of andere wijze te worden gecompenseerd, eventueel in financiële zin. Ook kan worden gevraagd de negatieve effecten te verminderen door het nemen van mitigerende maatregelen. Het plan geeft op deze vraagstelling tot nu toe geen antwoord.

7. Conclusies.

Met betrekking tot de **Natura2000** en de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen – Terschelling*, Natura2000-gebied *Waddenzee* en Natura2000-gebied *Noordzeekustzone* kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Het plangebied valt niet binnen een Natura2000-gebied, en ligt op grote afstand van de grens van de Natura2000-gebieden.
- Er is geen sprake van externe werking van de uitvoering van het plan met significant negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelen binnen Natura2000-gebied.
- Significant negatieve effecten voor de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Duinen Terschelling* zijn uitgesloten.
- Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Waddenzee* zijn uitgesloten.
- Significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van Natura2000-gebied *Noordzeekustzone* zijn uitgesloten.
- De uitvoering van het plan is mogelijk zonder strijdigheid met Natura2000 en de Wet Natuurbescherming. De aanvraag van een vergunning of het opstellen van een passende beoordeling is niet nodig.
- Er is geen sprake van cumulatieve effecten als gevolg van de uitvoering van het plan in relatie tot andere plannen in de omgeving.
- In relatie tot de PAS-regeling is al een analyse opgesteld via Aerius. Er is door de Provincie Fryslân betreffende de stikstofuitstoot al een NB-wet-vergunning verleend.

Met betrekking tot de **Soortenbescherming** wordt het volgende geconcludeerd:

- Er komen binnen het plangebied en in de omgeving ervan geen strikt beschermde soorten voor.
- Er zijn geen negatieve effecten voor broedvogels of voor andere kwetsbare soorten. Er is geen sprake van strijdigheid met de wet. Er wordt voldaan aan de *zorgplicht*.
- In het kader van *zorgvuldig handelen* wordt geadviseerd de uitvoering van het plan niet binnen het broedseizoen van de vogels ten uitvoer te brengen.
- Er is geen sprake van *externe werking* of van een *cumulatief effect*.
- Het plan wordt gerealiseerd zodanig dat het zich voordoen van overtredingen van de wet op voorhand is uitgesloten. De aanvraag van een vergunning is om deze reden niet nodig.

Het plangebied maakt ten dele deel uit van de **Ecologische Hoofdstructuur**, thans Natuur Netwerk Nederland. Er gaat een oppervlak natuur verloren. Compensatie of het nemen van extra mitigerende maatregelen zijn nodig, echter er is nog niet geformuleerd op welke wijze compensatie plaats gaat vinden. Ook zijn geen mitigerende maatregelen benoemd.

8. Literatuur

- Aptroot A., et al.*, 1998. Bedreigde en kwetsbare korstmossen in Nederland; basisrapport met voorstellen voor de Rode Lijst. Buxbaumiella 44.
- Beenen, R.*, 1998. Soortbescherminingsplan Rugstreeppad. Provincie Utrecht, Utrecht.
- DLG*, 2015. Concept-Ontwerp-Beheerplan voor de Natura2000-gebieden van Terschelling, inclusief Habitattypenkaart. Dienst Landelijk Gebied, Leeuwarden.
- Dijksen, L.J. & B.J.Koks*, 2001. Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 2000. Monitoringrapport 2001/09. SOVON, Beek-Ubbergen.
- Ecologen Groep*, 2013. Vegetatiekartering van de terreinen van Staatsbosbeheer op Terschelling 2012. EG Ecologen Groep, Groningen.
- Hustings F., C.van Turnhout, R.L.Vogel en M.van der Weide*, 1997. Aantalsontwikkelingen van karakteristieke broedvogels op de Nederlandse Waddeneilanden. – In: T.M.van der Have en *E.R.Osieck (red.)*. Aantalsontwikkelingen en beheersmaatregelen voor karakteristieke vogels van het Waddengebied. Technisch Rapport 18. Vogelbescherming Nederland, Zeist 49 – 114.
- Hustings, F en J.W.Vergeer*, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1998 – 2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum, KNNV Uitgeverij, EIS-Nederland, Leiden.
- Janssen J.A.M. en J.H.J.Schaminée*, 2003. Habitattypen. Europese natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Janssen J.A.M. en J.H.J. Schaminée*, 2004. Soorten van de Habitatrichtlijn. Europese Natuur in Nederland. KNNV-uitgeverij Utrecht.
- Koopman, J en W.Stouthamer*, 2000. Flora van Terschelling. Fryske Feriening foar Fjildbiology.
- M.Koopmans en J.Postma*, 2014. Ecologische waarden en kansen voor het Rijke Weideland in de Terschellinger polder. A&W-rapport 2044.
- Meijden, R.van der, B. Odé, C.L.G.Groen, J.P.M.Witte en D.Bal*, 2000. Bedreigde en kwetsbare vaatplanten in Nederland. Basisrapport met voorstel voor de Rode Lijst. Gorteria, 26-4 (2000).
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie*, 2002. De Nederlandse Libellen (Odonata). Nederlandse Fauna 4. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV-uitgeverij, EIS-Nederland; Leiden.
- Ministerie LNV*, 1991. Aanwijzingsbesluit van het gebied 'Waddenzee' als Speciale Beschermingszone, Nr. J.9115397, d.d. 8 november 1991. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie LNV*, 2000. Aanwijzingsbesluit van het gebied 'Waddeneilanden/ Noordzeekust, Breebaart' als Speciale Beschermingszone, N/2000/320 d.d. 24 maart 2000. Ministerie van landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004a. Werken aan Natura 2000. Handreiking voor de bescherming van de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden. Concept Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2004b. Besluit Rode Lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- Ministerie van LNV*, 2009a. Aanwijzingsbesluit Natura2000-gebied Duinen Terschelling.
- Ministerie van LNV*, 2009b. Nota van toelichting van het Natura2000-gebied Duinen Terschelling.
- Provincie Fryslân*, 2016a. Verordening Wet natuurbescherming Fryslân, 2017. Provinciaal Blad Nr 6515, december 2016.
- Provincie Fryslân*, 2016b. Besluit van gedeputeerde staten van Fryslân d.d. 27 september 2016 tot vaststelling van de Beleidsregel Wet natuurbescherming 2017. Provinciaal Blad Nr 6542, december 2016.
- SOVON*. Broedvogelinventarisatie duinen Terschelling in 2012.
- Sparrius, L. et al.*, 2014. Basisrapport Rode Lijst Vaatplanten 2012 volgens Nederlandse en IUCN Criteria. FLORON-rapport 57, FLORON, Nijmegen.
- Westhoff, V. en M.F.van Oosten*, 1991. De Plantengroei van de Waddeneilanden. KNNV-Utrecht.
- Zuiderwijk, A.*, 2001. Zoektocht naar zandhagedissen op Waddeneilanden. Meetnet reptielen, Nieuwsbrief 21: 13-14.
- Wiersma, P. en M.van Roomen*, 2009. Hoogwatervluchtplaatsen van Terschelling op de kaart. SOVON-informatierapport 2009-11.
- Wissing*, 2016. Beeldkwaliteitplan Dorpsstraat 20, Hoorn, Gemeente Terschelling. Wissing, ruimtelijke denkers.

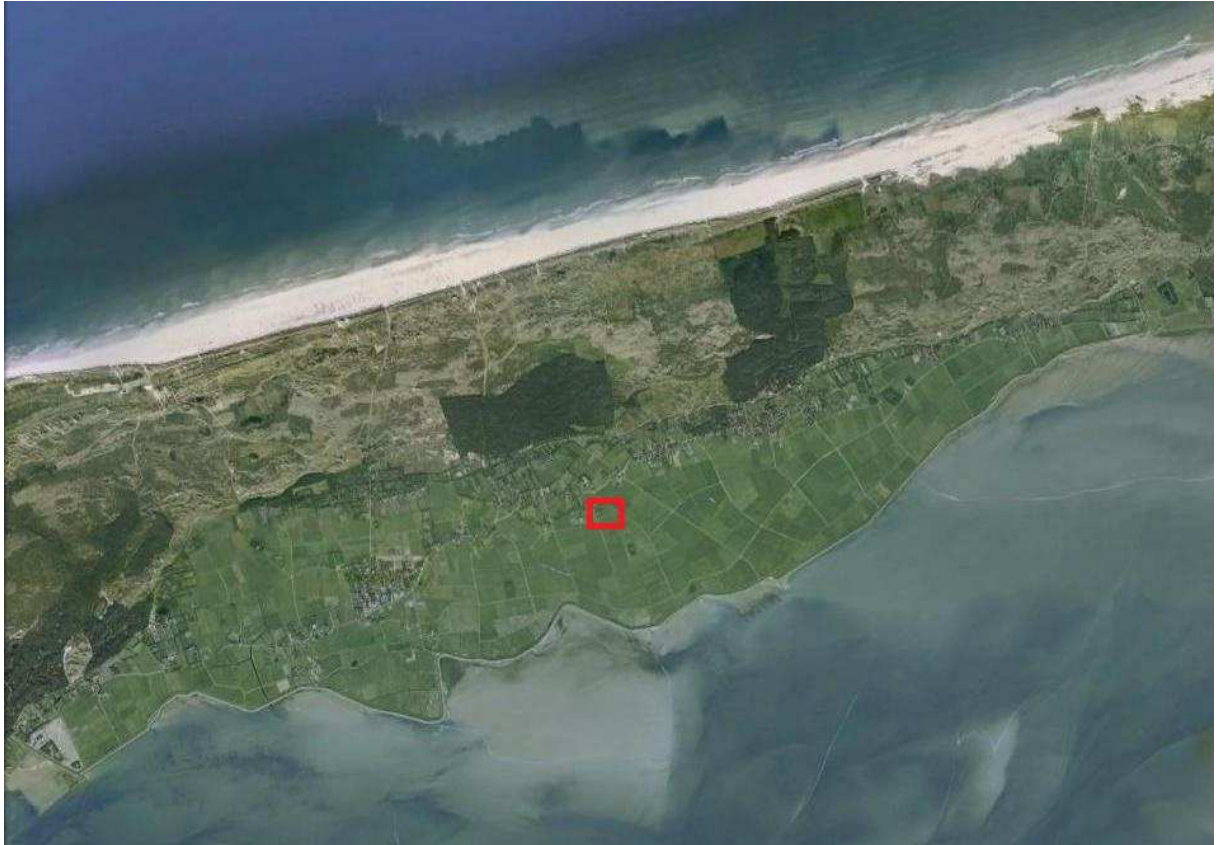
9. Tabellen.

9.1. Habitattypen, soorten van de Habitatrictlijn en soorten van de Vogelrichtlijn in de omgeving van het plangebied.

Instandhoudingsdoelen Natura2000 gebied <i>Duinen - Terschelling</i> voorkomen: soort of type komt in de omgeving van het plangebied wel of niet voor. effect: geen. Er is geen sprake van een significant negatief effect op het type .		
Habitatrictlijn typen	voorkomen	effect
H1330. Atlantische schorren (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>).	niet	geen
H2110. Embryonale duinen	niet	
H2120. Wandelende duinen op de strandwal met <i>Ammophila arenaria</i> ("witte duinen").	wel	geen
H2130. * Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ('grijze duinen')	wel	geen
H2140. * Vastgelegde ontkalkte duinen met <i>Empetrum nigrum</i> .	wel	geen
H2150. * Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (<i>Calluno – Ulicetea</i>).	wel	geen
H2160. Duinen met <i>Hippophae rhamnoides</i> .	niet	
H2170. Duinen met <i>Salix repens ssp argentea (Salicion arenariae)</i> .	niet	
H2180. Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied.	wel	geen
H2190. Vochtige duinvalleien	wel	geen
H6230. Heischrale graslanden	niet	
Habitatrictlijn soorten		
Groenknolorchis (<i>Liparis loeselii</i>).	niet	
Drijvende waterweegbree (<i>Luronium natans</i>)	niet	
Vogelrichtlijn		
Bruine kiekendief	niet	
Blauwe kiekendief	niet	
Velduil	niet	
Dodaars	niet	
Rietzanger	niet	
Tapuit	niet	
Paapje	niet	
Dwergstern	niet	
Bontbekplevier	niet	
Strandplevier	niet	

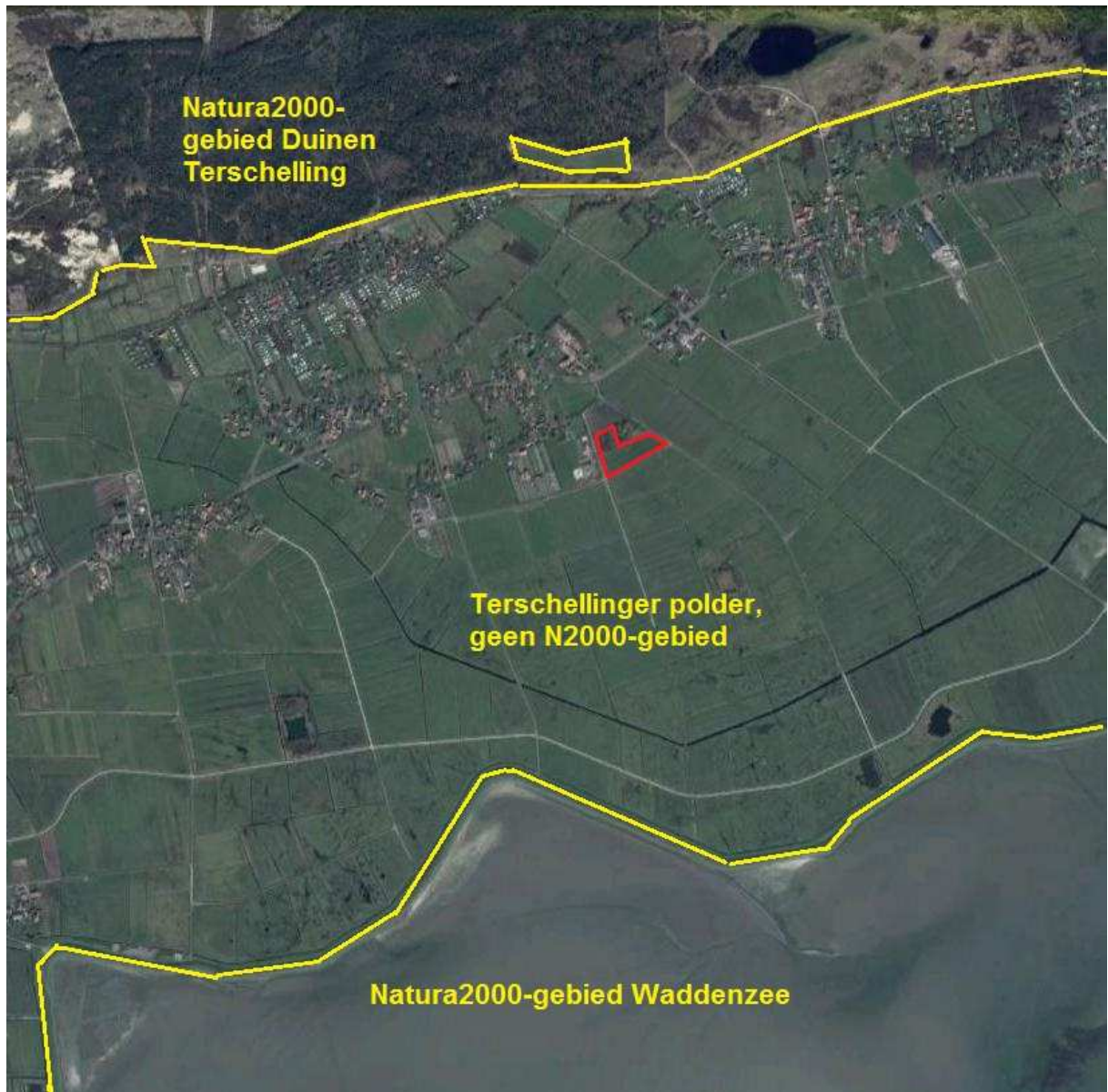
Tabel 2 Instandhoudingsdoelen in de omgeving van het plangebied. Aanwezigheid en effecten			
Doel	Beschrijving	Aanwezig	Effect
Waddenzee			
Habitattypen.			
H1110A	Permanent overstroomde zandbanken.	nee	
H1140A	Slik- en zandplaten (getijdengebied)	ja	geen
H1310A	Zilte pionierbegroeiingen (zeekraal)	nee	
H1310B	Zilte pionierbegroeiingen (zeevetmuur)	nee	
H1320	Slijkgrasvelden	nee	
H1330A	Schorren en zilte graslanden (buitendijks)	nee	
H1330B	Schorren en zilte graslanden (binnendijks)	nee	
H2110	Embryonale duinen	nee	
H2120	Witte duinen	nee	
H2130B	Grijze duinen (kalkarm)	nee	
H2160	Duindoornstruwelen	nee	
H2190B	Vochtige duinvalleien (kalkrijk)	nee	
Habitatrichtlijn-soorten			
H1095	Zeeprik	nee	
H1099	Rivierprik	nee	
H1103	Fint	nee	
H1364	Grijze zeehond	nee	
H1365	Gewone zeehond	nee	
Vogelrichtlijn-soorten broedvogels			
A034	Lepelaar	nee	
A063	Eider	nee	
A081	Bruine kiekendief	nee	
A082	Blauwe kiekendief	nee	
A132	Kluut	ja	geen
A137	Bontbekplevier	nee	
A138	Strandplevier	nee	
A183	Kleine mantelmeeuw	nee	
A191	Grote stern	nee	
A193	Visdief	ja	geen
A194	Noordse stern	nee	
A195	Dwergstern	nee	
A222	Velduil	nee	
Vogelrichtlijn-soorten niet broedvogels			
A005	Fuut	nee	
A017	Aalscholver	ja	geen
A034	Lepelaar	ja	geen
A037	Kleine zwaan	nee	
A039	Toendrarietgans	nee	
A043	Grauwe gans	ja	geen
A045	Brandgans	ja	geen
A046	Rotgans	ja	geen
A048	Bergeend	ja	geen

Vervolg tabel 2			
A050	Smient	ja	geen
A051	Krakeend	ja	geen
A052	Wintertaling	nee	
A053	Wilde eend	ja	geen
A054	Pijlstaart	ja	geen
A056	Slobeend	ja	geen
A062	Toppereend	nee	
A063	Eider	ja	geen
A067	Brilduiker	nee	
A069	Middelste zaagbek	nee	
A070	Grote zaagbek	nee	
A103	Slechtvalk	ja	geen
A130	Scholekster	ja	geen
A132	Kluut	ja	geen
A137	Bontbekplevier	ja	geen
A140	Goudplevier	ja	geen
A141	Zilverplevier	ja	geen
A142	Kievit	ja	geen
A143	Kanoet	ja	geen
A144	Drieteenstrandloper	ja	geen
A147	Krombekstrandloper	nee	
A149	Bonte strandloper	ja	geen
A156	Grutto	ja	geen
A157	Rosse grutto	ja	geen
A160	Wulp	ja	geen
A161	Zwarte ruiter	ja	geen
A162	Tureluur	ja	geen
A164	Groenpootruiter	ja	geen
A169	Steenloper	ja	geen
A197	Zwarte stern	nee	

Kaart 1. Terschelling.

Rood kader. Ligging van het plangebied.

Kaart 2. Ligging van het plangebied t.o.v. de Natura2000-gebieden op Terschelling.

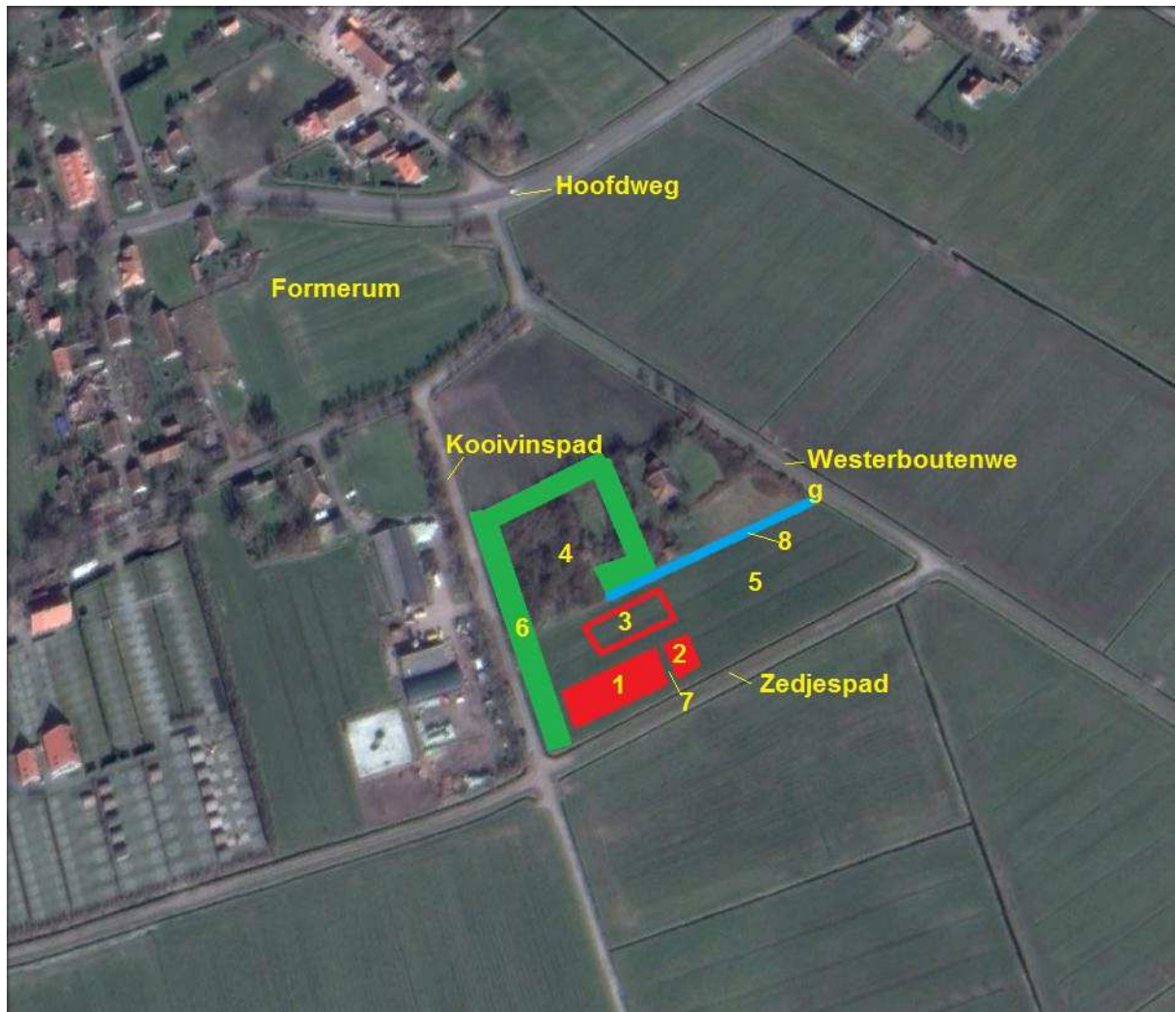
Gele lijn. Grenzen van de Natura2000-gebieden op Terschelling

Rode lijn. Ligging van het plangebied

Kaart 3. Het plangebied (rood).

1. Het te bebouwen deelperceel
 2. De huisweide
 3. Loofhoutbosje, wordt ingericht voor de opslag van veevoer.
- Rechts van deelperceel 3 staat de boerderij *De Sedsies*

Kaart 4. Een schets van het inrichtingsplan.

- 1: Te bouwen schapenstal
- 2: Te bouwen woning
- 3: Ruimte voor een extra stal
- 4: Loofhoutbosje, wordt ingericht voor opslag veevoer
- 5: Huisweide
- 6: Brede boomsingel (10 meter breed)
- 7: Inrit
- 8: Nieuwe sloot

Kaart 5. Habitattypen van Natura2000-gebied Waddenzee op minimaal 1300 meter afstand van het plangebied.

Rood= Plangebied

H1140A – Slik- en zandplaten, Waddenzee.

Bron: DLG, 2015

Kaart 6: Vogels.

P = plangebied

V = broedlocatie visdief en noordse stern

K = broedlocatie kluut

H = hoogwatervluchtplaatsen

(Koopmans en Postma, 2014)

(Wiersma en van Roomen, 2009)

Kaart 7. Ligging van het plangebied t.o.v. de EHS (NNN).

Rode lijn: plangebied

Gele lijn: grens Ecologische Hoofdstructuur (Natuur Netwerk Nederland).

Het loofhoutbosje maakt geen deel uit van de EHS, de rest wel.

Bron: *Provincie Fryslân*

Kaart 8. Voor het rood aangegeven gebied is compensatie voor verlies aan oppervlak EHS noodzakelijk.

Foto 1. Zicht op de bouwlocatie. Op de achtergrond de boerderij De Sedsies

Foto 2. Het loofhoutbosje.